

Studie en werk voor hoger
opgeleide vluchtelingen

4 juli 2017

Toespraak Boris Dittrich over zijn vader Zdenek Dittrich, de eerste student met UAF-beurs

‘In februari 1948 vluchtte mijn vader met een groep medestudenten uit Praag. De communisten hadden er de macht gegrepen en als ze gebleven waren, waren ze in de gevangenis beland of geëxecuteerd. ‘s Nachts staken ze de grens over en na een tocht met veel ontberingen en detentie in een doorgangskamp in Duitsland dat bewaakt werd door de Amerikanen, kwamen ze uiteindelijk in Nederland uit. Ze hadden allemaal aan de Karels Universiteit in Praag gestudeerd. Mijn vader had een scriptie geschreven over Hitlers weg naar de macht, toen natuurlijk een heel actueel onderwerp. Op zijn vlucht had hij de scriptie in een tasje op zijn borst, het was zijn dierbaarste bezit.

In Nederland werden ze gedetineerd. De autoriteiten wilden zeker weten dat de Tsjechische studenten geen spionnen vanuit Rusland waren. Mijn vader zat vast op een politiebureau in Tegelen. In die periode was er erg grote solidariteit tussen Nederlandse studenten en de groep Tsjechische vluchtelingen. Mijn vader kreeg bezoek van studenten uit Utrecht die hem bijles Nederlands gaven, terwijl hij gevangen zat.

Velen van de Tsjechische groep wilden niet in Nederland blijven, maar wilden door naar Amerika of Londen. Mijn vader en een aantal anderen koos ervoor om hier te blijven. Hij zei altijd: Nederland is vergelijkbaar met Tsjechoslowakije, even klein, de taal lijkt op Duits, wat hij sprak, en Nederland ligt aan zee. Zou de nood aan de man komen, dan kon hij altijd nog vluchten, met een boot de zee op.

Het was in deze periode dat het UAF werd opgericht om de gevluchte studenten te helpen met hun studie. Mijn vader en de anderen kregen de vluchtelingen status. Er werd een bijeenkomst in het slot Haarzuilens belegd, waar ze met professoren en andere betrokkenen praatten over hun toekomst. Er werd een rondje gehouden en bijna alle Tsjechische studenten wilden in Amsterdam, de hoofdstad gaan studeren. Zo ook mijn vader, maar hij was in het rondje nog niet aan de beurt geweest. In de pauze kwam professor Willem Pompe naar mijn vader toe. Pompe zei: “Waarom komt er niemand in Utrecht studeren? Dat is een leuke stad, de universiteit is goed. Iedereen wil maar naar Amsterdam. Waarom toch?” Mijn vader, beleefd als hij was, wilde Pompe niet voor het hoofd stoten en zo is hij in Utrecht terecht gekomen. Hij heeft er nooit een dag spijt van gehad.

Zoals benoemd, er was solidariteit van de Nederlandse studenten met de groep Tsjechische vluchtelingen. Ze kenden immers niemand en werden op verjaardagsfeestjes uitgenodigd. Op zo’n feest in Den Haag heeft mijn vader mijn moeder ontmoet. Ze zijn drie jaar verloofd geweest en in 1952 getrouwd. De hulp van het UAF, net opgericht, heeft mijn vader gered. Zonder financiële steun had hij niet kunnen studeren. Hij was de eerste student die een beurs kreeg en de eerste die met de UAF-beurs afstudeerde. Hij kreeg een promotieplaats op de Universiteit en is daarna professor in Oost-Europese geschiedenis geworden tot 1987 toen hij met emeritaat ging.

*Studie en werk voor hoger
opgeleide vluchtelingen*

Mijn vader is het UAF altijd dankbaar geweest voor de kans die hem werd geboden om zijn toekomst in Nederland op te bouwen. Het belang van anderen helpen, kansen bieden, open staan voor vluchtelingen, strijden tegen discriminatie, heeft hij op mijn zus en mij overgebracht. Toen ik studeerde, werd ik bestuurslid van het Nederlands Studenten Orkest, het NSO. Ik speelde helemaal geen muziekinstrument, maar voor mij gaf de doorslag dat het NSO een deel van de recettes aan het UAF schonk. Zo had ik het gevoel iets terug te kunnen doen.

Mijn vader had een stellige mening over het opvoeden van zijn kinderen. Dat moest in het Nederlands. Hij wilde ons geen Tsjechisch leren, was bang dat we dan tussen de wal en het schip zouden vallen. Hij wilde dat we ons richtten op Nederland, dat was het land waarvoor hij gekozen had en waar onze toekomst lag. Pas toen we een jaar of twaalf waren, ging hij overstag en besloot dat de tijd rijp was om ook Tsjechisch te leren. Maar wij, de kinderen, wilden liever buiten spelen, en het is er nooit meer van gekomen. Dat is iets waar ik later veel spijt van heb gekregen. Had ik maar wat minder voetbal en wat meer Tsjechisch geleerd. In augustus spreek ik namens Human Rights Watch in Praag bij de opening van de campagne om in Tsjechië het huwelijk open te stellen voor homo- en lesbische paren. Mijn naam is Tsjechisch. Ik weet nu al dat ik constant moet uitleggen waarom ik geen Tsjechisch spreek.

Terugkijkend denk ik dat het feit dat mijn vader gevlucht was, zijn moeder en andere familieleden moest achterlaten en op 24-jarige leeftijd een heel nieuw leven in een ander land op moest bouwen, ook op mij van grote invloed is geweest. Als kind al wist ik dat er ergens achter dat ijzeren gordijn een andere wereld was, waar ook een stukje van onze familie hoorde. Dat plaatste me in een andere categorie dan de Nederlandse kinderen met wie ik opgroeide. Als advocaat ging ik vreemdelingenzaken doen. Als rechter werd ik voorzitter van de vreemdelingenkamer. Toen ik in 1994 in de Tweede Kamer gekozen werd, wilde ik per se het asiel- en vreemdelingenbeleid in mijn portefeuille hebben. Als kamerlid heb ik veel samengewerkt met Job Cohen die toen staatssecretaris was om de nieuwe Vreemdelingenwet mogelijk te maken.

Mijn vader is in december 2015 overleden. In de periode daarvoor heb ik veel met hem over hem en zijn leven gesproken. Terugblikkend zei hij altijd dat de hulp van het UAF voor hem van essentieel belang is geweest. En daarom voel ik me vereerd om hier vandaag ter gelegenheid van de opening van het nieuwe gebouw het woord te mogen voeren. Ik wens het UAF toe dat het veel studenten mag helpen te bouwen aan hun toekomst!

